

“ Non est mortale quod opto ”

Mesalia

ORGAAN VAN DEN — — —
OUDHEIDKUNDIGEN KRING
— — VAN WUESTWEZEL

(VERSCHIJNT VIJF MAAL PER JAAR)

Zesde Jaargang

1931

Nr 4

Oudheidkundige Kring van Wuestwezel

EERE-VOORZITTERS :

Baron R. de Kerchove d'Exaerde, Burgemeester van Wuestwezel.

Z. E. H. Raeymaekers, pastoor-deken, Esschen.

VOORZITTER : Jos. Van der Jonckheyd, koster-drukker.

ONDER-VOORZITTER : Arthur Bosschaerts, schoolhoofd, Gooreind.

SEKRETARIS : Karel Peeters, gemeentearchivaris.

SCHATBEWAARDER : Frans Verstraelen, schoolhoofd.

AFGEVAARDIGDE VAN 'T GEMEENTEBESTUUR : C. Theuns, schepen.

BESTUURSLEDEN :

E. H. J. Van Loenhout, onderpastoor.

Jozef Cools, onderwijzer.

Gustaaf Goris, onderwijzer.

Jozef Van den Zegel, schoolhoofd, Achterbroek.

BESCHERMENDE LEDEN :

Provinciebestuur van Antwerpen.

Gemeentebestuur van Wuestwezel.

Oudheidkundige Kring van Esschen.

Geschied- en Oudheidkundige Kring der Zuiderkempen.

Hoogerw. Mgr. Hoppenbrouwers, prelaat van Grimbergen.

Hoogerw. Mgr. S. Le Grelle, huisprelaat van Z. H. den Paus, Bibliotheek van het Vaticaan, Rome.

Gravin L. du Chastel de la Howardries, Hollain.

P. Vermoelen, lid der Bestendige Deputatie, Hoboken.

J. Schobbens, griffier der provincie Antwerpen.

Petrus Aerden, gemeenteontvanger.

J. Anthonissen, Kruisweg.

J. Berben-Van Beeck, IJzerenweglaan, Hoogboom-Cappellen.

J. F. Bevin, oud-leeraar H. B. S. Bergen op Zoom (Holland).

Alfons Beyers, Dorp, 106.

J. Blicck, Lange Herenthalsstraat, 26, Antwerpen.

J. Boeren, Dorpstraat,

A. Bogaert, gemeentesekretaris, Borgerhout.

Dr. V. Bosschaerts, geneesheer.

Ben. Braeckman, Graaf van Hoornstraat, 52, Antwerpen.

L. Braeckmans, drukker-uitgever, Brecht.

Eerw. Heer Kannunik Broeckx, pastoor-deken, Contich.

E. Brosens, Van Luppenstraat, 11, Antwerpen.

Wed. F. Breugelmans, Handelslei.

W. J. J. C. Bijleveld, archivaris, Leiden (Holland).

E. H. Celens, pastoor, Achterbroek.

E. H. G. Celis, conservator v. h. Folklore Museum, Gent.

Fr. Claes, conservator Musea «Steen» en «Vleeschhuis», Antwerpen.

Const. Cleiren, de Keyserlei, 55, Antwerpen.

Fr. Collin, Consciencestraat, 13, Antwerpen.

Louis Cools, Handelslei,

Armand Cosemans, Boudewijnstraat, 62, Antwerpen.

Jos. Cosemans, De Beuckerstraat, 17, Antwerpen.

R. Cuvillier, IJzerenweglaan, 60, Hoogboom-Cappellen.

Eerw. Zuster M. Damiana, klooster, Haasrode.

L. De Bie, Tuinwijk, Ekeren.

R. Debonnaire, tandarts, Merxem.

Gustaaf Deckers, Candidaat-Notaris.

E. H. C. De Clerck, Tolstraat, 54, Antwerpen.

E. H. L. De Coster, pastoor-deken, Ekeren.

E. H. Karel De Decker, onderpastoor, Berlaar.

Baron Fernand de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».

Jonkvrouw Gwendoline de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».

Baron Henri de Kerchove d'Exaerde, senator, Gent.

Jonkvrouw Marie-Claire de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».

Eerw. Heer Thierry de Kerchove d'Exaerde, Kasteel « Sterbosch ».

J. De Ridder-Van Beeck, Statiestraat, 17, Waterloo.

V. De Ridder, avenue Brugmann, 192, Elsene.

Dr. V. d'Espallier, Victor Jacobslei, 40, Berchem.

Mevr. De With, Lintsche stw. 60, Hove.

J. P. Dupont, Verbondstraat, 31, Antwerpen.

E. H. Kan. Dr. A. Erens, archivaris, abdij Tongerlo.

Festraets, Kerkstraat, 17, Mortsel.

E. H. Gagelmans, pastoor, Hulsen (Balen-Nethe).

Const. Goetstouwers, Calmpthoutsche Steenweg.

E. H. A. Goossenaerts, Legeraalmoezenier, Antwerpen.

Dr. J. Goossenaerts, Molenstraat 23, St. Amandsberg.

R. Govaert, onderwijzer, Gooreind.

Prof. Dr. L. Grootaers, hoogleeraar, Leuven.

M. Haesaert, Kerkeneind 73, Calmpthout.

E. H. Alb. Henderick, Schootenhof-Schooten.

Corn. Hens, maalter.

Jaak Hens, maalter.

WESALIA

**Orgaan van den Oudheidkundigen Kring
van Wuestwezel**

ABONNEMENTSPRIJS : 5 fr. per jaar ; Buitenland 10 fr.

Beheer : FRANS VERSTRAELEN (postcheckrekening n° 1656.25)

Redactiesekretaris : KAREL PEETERS, Wuestwezel.

UIT OUDE STUDENTENBRIEVEN.

Frans van Beeck

OP STUDIE TE BRUSSEL

(1669)

Toen we 't in vorige bijdrage hadden over Michiel van Beeck, zegden we terloops, dat ook van zijn broer Frans enkele brieven in ons bezit waren. Om volledig te zijn, willen we die hier in 't kort behandelen.

Deze Frans van Beeck was nu de oudere broer van Michiel en de oudste zoon nog in leven van Peeter van Beeck en Anna van Elsacker. Geboren in 1649 had hij reeds een paar jaren te Leuven doorgebracht en zat nu op 20-jarigen ouderdom te Brussel om zich te bekwamen in de advokatenpraktijk.

Toen zijn vader overleed in 1674 werd Frans als oudste zoon tot opvolger aangesteld. Hij bleef sekretaris tot 1718, echter niet onafgebroken, want einde XVIIe eeuw (± 1692-1700) vinden we ongeveer gedurende acht jaren het secretarisambt bediend door zijn broer Adriaan (kleine Adriaan, dien we kennen uit de brieven van Michiel).

Frans van Beeck was eveneens « Notaris Royael bij den Souvereinen Raede van Brabant » en hoofdman van de Sint-Jorisgilde.

Al deze bedieningen vervulde hij gewetensvol tot aan zijn dood (15 Juni 1718). Hij werd begraven op het Hoogkoor der kerk. Op zijn grafsteen lezen we :

D. O. M.

SEPULTURE

VAN FRANCOIS VAN BEECK

SECRETARIS ENDE GREFFIER

DESES DORPS ENDE

HEERLYCKHEYT VAN WUESTWESEL

ENDE WEST DORNE ENDE HOOFDTMAN

VAN DE GULDE VAN DEN ED^e/

RIDDER STE/IIORIS

STIERFT DEN 15 IUNY 1718

Gehuwd met Josina Catharina Rommens (1657-1744) hadden zij zes kinderen, waarvan de oudste Michiel Frans in 1718 zijn vader opvolgde.

ZIJN BRIEVEN.

We hebben slechts zeven brieven van hem. Ze zijn gericht aan zijn ouders. Uit het eerste schrijven (29 Oogst) vernemen we dat hij herhaaldelijk ziek was geweest, hij had « *twee oft dry reysen de cortse gehadt dewelcke nu teenemael is gedaen.* » Frans was op logiest bij zekeren « Monsieur Schrieck » die een heelen rol speelde in zijn verblijf te Brussel, want in elken brief wordt er een of ander over hem verteld. Nu moet Frans, wegens zijn hospes vragen dat men te Wezel boter zou koopen, en geen beetje « *ontrent tweehondert pont.* » Frans vond ook, dat de boter te Brussel « *geheel slecht* » was.

Dat het reizen dien tijd met veel moeilijkheden gepaard ging daar roovers de wegen onveilig maakten, vernamen we reeds uit de brieven van Michiel. Frans weet er aan toe te voegen « *De waegens van Loven syn nu twee oft dry dagen achter maelcander gespolieert (= geplunderd) geweest, soodat sij nu stercke sauvegarden van Spagniaerts mede nemen, welcke sauvegarden nu over drij oft vier dagen geleden, hebben ontmoet die baenstroopers ende hebben daertegens langen tijt gevochten, soo datter vier ruyters ende vyff peerden sijn gebleven ende maer eenen Spagniaert, soo sij de baene nu teenemael vrij maecken.* »

In een volgend schrijven (5 Sept.) gaat het over het wasschen van zijn lijnwaad. Er was zoowat een overeenkomst gesloten met Mijnheer Schrieck, dat deze daarvoor zou zorgen, maar de goeie heer « *seyt contrarie* » en Frans kon niet anders dan elders naar wasschers uitzien. De volgende week is dit geregeld, maar nu komt de boterkwestie weer op 't tapijt. Van Wezel uit schreef men, dat de boter door de heerschende hitte zeer slecht was. « *Maer Monsieur Schrieck seyt geene haest te hebben ende wel te connen wachten tot datte koyen opde sporrie sullen staen.* » Kuipen had hij niet, die moesten ze te Wezel maar laten maken.

In een groote stad leven ging niet zonder duiten. Nu en dan is er wel vraag naar « *eenich gelt* », doch steeds belooft Frans dat hij « *tselve recompenseeren sal met sijne neersticheyt inde practycke.* »

Den 17 Oktober meldt de student, dat hij de zes gulden om zijn Franschen Meester te betalen wel had ontvangen. En nu nogmaals de boter! Die was nu « *midts de langdurige droocht seer opgeslagen* » en Schrieck, die een man van negocie was, had uitgecijferd, dat hij met de Wezelsche boter geen profijt zou doen. Frans moest naar huis schrijven, dat er geen boter vandoen was, tot zijn groote vreugd, want hij kende Monsieur Schrieck. Ziehier hoe hij 't nieuws aan zijn vader meldt : « *Schrieck heeft geantwoort, dat hy deselve (de boter) hier soude coopen, waerover ick blij ben, ende meynde Ul. te schrijven van geene te besorgen want Ul. en soude daarmede geen en grootten danck bchaelt hebben, aengesien hij seer fies ende gierig is ende daerby soo vuyl in syn huyshouden, dat ick niet en meyn veel vuyl der huys-houden binnen Brussel te wesen.* » Daarmee had Schrieck zijn zaligheid.

Was het nu om die « boterkwestie », wegens het niet al te proper « huyshouden » of om nog andere redenen, Frans wilde weg bij Schrieck. Hij had reeds gesproken met een Monsieur Baceroden, die advocaten in den kost nam. Na drie maanden zou er plaats zijn en dan zou hij Mr. Schrieck vriendelijk bedanken.

Het was dien tijd te Brussel zeer gevaarlijk, volgens Frans, daar hij « *wel nootsaekelyck van doen heeft eenen degen want het hier tegenwoordich seer peryckeleus is om vuyl te gaen.* » Plaatselijk nieuws vernemen we ook uit dezen brief (28 Nov. 1669). « *Men hoort hier tegenwoordich niet nieuws, dan daer is groote spraecke, dat Don Jan wel mochte comen ofte den neve vanden Hertoch van Loreynen, waervan wel eenige apparentie schynt te wesen, aengesien den Gouverneur vertreckt vuyl het Hoff in seker huys staende inde Warande. Den voorleden avont ontrent de elff uren is hier in syn coetse vermoort Don Jan de Toledo, ontrent het huys vanden Intermuntius, door vijff onbekende personen sittende in een cotse, ende hebben hem doorschoten met vier oft vyff cogels. Waerdoor hier groote beroerte is inde stadt, aengesien denselve nu maer eerst van Spagnien is gecomen ende meynde binnen twee oft dry daegen te vertrecken in ambassade naer Antwerpen.* »

De laatste brief, dien wij hebben van Frans van Beeck, geeft ons niet veel nieuws. Hij is gedagteekend van 14 December 1669 en handelt uitsluitend over regeling der betalingen van wasschers, professors enz. Over Monsieur Schrieck vernemen we echter nog, dat hij gedurende de Kerstvacantie uit de stad gaat om zijn verlof op den buiten door te brengen.

* * *

Daarmee hebben we ook deze reeks brieven doorgemaakt en uitgezift. Er blijft er nu nog één, dien we in zijn geheel zullen geven. Het is een schrijven van heer Govarts en hoort thuis in de historie van Michiel te Leuven. Men herinnert zich, dat in voorbereiding tot

het examen de professors vergast werden op een «capoenenfeest». (1)
Hier is thans het dankwoord van hr. Govarts :

« Mijnheer P. van Beeck, secretaris van Wustwesel

Mijnheer,

Ben bescampt dat ick soo traegh heb geweest van overlanckx naer myn devoir, U.L. te scrijven ende bedancken, doch het gemoet heeft daerintusschen niet ontdanckbaer geweest al heeft de penne gesweegen.

De capuynen syn seer excellent geweest, tot verwonderinge van veel die se op de tafel gesien hebben, maer onse heere waeren noch meer verwondert, dat mhr dese onnodige ende onverdiende kosten dede. Hopen met occasie te kennen van tegen affectie te betoonen.

Aengaende de studie van U.L. soone gaet het wel ende studeert neerstelyck tot contentement van syne professeurs : sal op hem mijne ooge altyt stellen ende somtijts eens ondervragen, want glorieuse dat ick ben!

Mijnheer,

U. L. oodt. dienaer ende vrintd

V. GOVARTS.

Naar aanleiding van het verschijnen der bijdrage over student Michiel van Beeck, in vorige aflevering, mochten we vele blijken van instemming en sympathie ontvangen, waarvoor besten dank. Het doet ons genoegen te ondervinden dat onze lezers tevreden zijn. Aan de menigvuldige verzoeken om de brieven in hun geheel te publiceeren zullen we trachten te voldoen.

K. PEETERS.

ONGEWENSCHTE GASTEN.

Wildemannen te Wezel in 1655-56

Zoekend en zantend op ons archief vallen voortdurend stukken in handen, die vreemde legers en wapengekletter voor den geest roepen. Zoo leest men vaak van die verhalen, die getuigenis afleggen van den droeven weerslag, dien sabelgekletter en sporengerinkel steeds op onze vreedzame bevolking hebben gehad.

Allerhande volkeren hebben in die oude papieren sporen van hun verblijf nagelaten. Alle landen, hertogdommen, graafschappen, alle streken hebben in den loop der tijden bloedgezanten over ons grond-

(1) Zie vorig n^o blz. 37.

gebied gezonden. Taal, landaard, kleeding, rang waren bijkomstig, hoofdzak was, dat het soldaten waren — soldaten, wier verschijning samenging met moorden, branden, plunderen. Zelden, bijna nooit, spreken die vergeelde geschriften van « vyanden », ze vatten allen saâm onder den gemeenschappelijken naam van « volcken van oir-loge ». Vijanden? Hoe konden onze eenvoudige menschen weten wie vriend of wie vijand was? Waren de vrienden van heden niet de vijanden van morgen en omgekeerd? En was er wel voordeel bij, want waren bevriende legers niet even bedreven in plunderen als al de andere?

Er zijn van die tijdperken in de geschiedenis, die een aaneenschakeling zijn van rampen en miserie. Zoo de XVIIe eeuw, door vele schrijvers de « ongelukseeuw » genoemd.

In een bundel « informatiën » uit de helft dier eeuw (Kerstmis 1655-Lichtmis 1656) vonden we enkele wreedaardige feiten opgeteekend, die we hier in 't kort willen verhalen, aan de hand van bedoelde « informatiën ».

HET VOETVOLK.

Op Kerstdag 1655 verscheen een bende voetvolk in onze gemeente. Tot welk leger ze behoorden wordt niet vermeld, we vermoeden dat het Spanjaards waren of huurtroepen onder Spaansch bevel. Zooals gebruikelijk bemoeide de vorster, plaatselijk gerechtsdienaar, zich met de inkwartiering. — Nauwelijks waren de plaatsen aangewezen of eenige soldaten joegen hun huisbaas de straat op onder bedreiging van hem te doorsteken.

's Anderendaags zaten vijf soldaten samen bij Cornelis Augustyns. Zonder eenige reden trokken ze hun degen en bedreigden de rustige bewoners. Om hen nog meer schrik aan te jagen, vonden de schurken het prettig met brandende stroowissen rond te loopen in het huis, met de bedoeling het in brand te steken. Toen moet het al te bar geweest zijn, want Augustyns, geholpen door een paar geburen, ging de soldaten te lijf. 't Beviel hun echter niet goed : een soldaat sloeg den baas met den degen een diepe wonde in 't hoofd. De anderen werden eveneens gewond aan de hand. *« Joos Deckers werd op syn handt geccapt oft gesteken, dat hij eenighe stijve vingers sal behouden. »*

Jan Daniels, « woonende aenden heycant » werd door drie soldaten met geweld overvallen en moest natuurlijk het onderspit delven.

Men zou allicht denken, dat de soldaten verstoord waren wegens slechte behandeling of gebrek aan voeding, doch zulks was geenszins het geval. De burgers gaven hun « gasten » al wat ze noodig hadden. Jan Jacobs wilde het slimmer aan boord leggen. Hij gaf « zijn » soldaat goed den kost, trakteerde hem met bier van 4 gulden de ton en stopte hem nog een mooi sommetje in de hand. En 't gevolg? De onthankbare kostganger sloeg zijn patroon met de vuurtang op 't hoofd, zoodat 't bloed uit een diepe wonde stroomde.

Dat waren nog maar voorproefjes.

DE RUITERIJ

zou 't er nog beestiger doen toegaan. Ziehier hoe sekretaris Peeter van Beeck de gewelddaden beschrijft : « *De ruyterye gearriveerd synde, hebben eenighe beginnen de lieden te slaen, loopende langs de straeten droncken ende sadt als dolle menschen; drinckend in d'een huys voor en dander naer de biervaten aff; dreygend de vrouwen opt vier te werpen; somtyts den cop tegens d'aerde gesmeten; slaende de kinderen, die over de straten gingen; schietende naer de koeyen; dreygende wie hen tegen quam te doorstooten oft doorschieten; loopende bij avont met busselen stroye al brandende neffens de huysen en doorde straeten, sulcx datter geschapen was eenighe huysen aff te branden, en nooden malcanderen te gast, al of sij 't alles in 2 à 3 daghen hadden willen opteiren ende verdestrueren.* »

Men kan zich gemakkelijk zulk tooneel voorstellen en begrijpen wat angst de inwoners doorstonden. Niemand durfde zich vertoonen, de booswichten waren meester in huis, op straat, overal. Tot zelfs aan de uitkanten van 't dorp leefde men niet veilig.

Een ruiter, die even naar Antwerpen was geweest, keerde terug over de heide. « *Tusschen Wesel en Bracxschat* » (Brasschaat) woonde eenzaam, midden in de hei, een arme man, geboortig van Antwerpen. De ruiter vond den eenzaam bij zijn hut en, zonder verder commentaar, sloeg hem met zijn degen een gapende wonde in het hoofd.

In dien tijd was de streek tusschen onze gemeente en Brasschaat een uitgestrekte wildernis, waar slechts nu en dan een herder doortrok als hij zijn schapen op de hei of op de vroente grazen liet. De oude baan bezoomde die vlakke waardoor het beekje heenkronkelde tusschen zompige moerassen en natte beemden. Dwars doorheen de heide liep een zandige baan, die onze heirbaan met Loenhout verbond. Waur-schijnlijk was het op die baan, dat de wreede ruiter « *ses oft seven passanten aantaste, dreygend deselve te doorschieten ende doorsteken, en een voermans peert in sijnen muyl gekapt heeft.* »

Na deze euveldden — 'n moedig soldaat die vecht tegen weer-looze menschen — trok de paardeman naar 't Dorp, sloeg er den eersten man, dien hij ontmoette met den degen op 't hoofd, en verbrijzelde eenige vensterruiten in de eerste huizen van 't Dorp.

Een geval, dat door den sekretaris wordt vermeld in zijn beschrijving, is elders afzonderlijk behandeld. Het betreft gebeurtenissen, die zich voordeden

IN DE HERBERG « DEN VALCK ».

Daar bevonden zich op 'n Zondag-avond (9 Jan. 1656) vier of vijf jongelingen, gewapend met stokken. Ze zaten gezellig te kouten in gezelschap van de waardin, Margriete van Staeyen, huisvrouw van Wiilem van Eeckel, den knecht uit « den Valck » Anthonis Anthonissen en Neelthien Huybrechts, de dienstmeid. De jongens dronken elk een pint bier, bespraken de gebeurtenissen van den dag en waren heel vreedzaam « *sonder yemanden te molesteren* ». Naast de gelagzaal in

een afzonderlijke kamer zaten eenige ruiters, die dronken als tempeliers. De ruzie bleef niet uit, de waardin verklaarde, « *dat sy seer waeren kijvende, doch en conde de taele niet verstaen.* » Plots vloog de deur open, een ruiter stoof naar buiten gewapend met een pistool « *oft bandelierroer* » en roepende tot de burgers « *moord u!* » terwijl hij verscheidene malen zijn pistool afvuurde. Elkeen dacht dat er iemand doorschoten was, want de bandiet mikte op degenen die aan tafel zaten. Dezen namen ijlings de vlucht, waarna ze nog twee schoten hoorden. Niemand had den moed te gaan zien, doch toen het rumoer was uitgestorven, trok de knecht, angstig gevolgd door de meid, het huis binnen. Drie kogels waren dwars door een bank geboord, doch niemand was gekwetst. Toon, de knecht, wist nog te vertellen dat de ruiter, die geschoten had, ingekwartierd was bij de kinderen Corn. Rommens.

Van al de verklaringen werd door sekretaris Peeter van Beeck nauwkeurig nota gehouden en de herberg werd onderzocht door Pieter Maesmans, schout, vergezeld van Jacob van Ostaeyen en Adriaan Verheyden, schepenen.

EEN BRUTALE KAPITEIN & EEN MOEDIGE SCHOUT.

Nu zaten de duivelsche kerels reeds meer dan een maand te Wezel en de Schout oordeelde, dat het tijd werd om van afrekenen te spreken. Er werd uitgerekend dat er te betalen was :

door het voetvolk	1827 gulden 12 stuivers
door de ruitery	913 » 18 »
voor vervoer	146 gulden
voor rekening van den colonel	360 gulden

Zoo wat 'n feestje van 3247 gulden en 10 stuivers! Maar nu? Met zes man zouden ze naar den kapitein gaan, die 't zaakje commandeerd, en hem de rekening voorleggen. De delegatie bestond uit Pieter Maesmans, schout, Jacob van Ostaeyen, Jan Lodewyckx, Geeraart Symon Luycx, schepenen, Mathys Goetstouwers en Peeter Adriaan Goossens, bedezetters. De ontvangst bij den kapitein was koel. Ze verstonden geen zier van elkaar en de kapiteinsvrouw deed dienst als tolk. Er vielen woorden en dispuut. Een andere kapitein, die niet wilde onderdoen voor zijn bulderende soldaten, kwam tusschen en begon te dreigen « *onder andere, dat hij sijnen patroon desen avont ten huysse soude vuytsnijten.* » Maar de schout liet zich niet zoo gauw uit het veld slaan en zegde « *dat hy soude sien wat sij souden doen, datter, niet wel en soude vergaen.* » Waarop de kapitein, verbaasd door zulke taal, zijn degen trok en dreigde den schout te doorsteken. Het kwam tot een gevecht, doch de andere kapitein en de afgevaardigden kwamen bijtijds tusschen, zoodat de vechtenden gescheiden werden.

Hoe de zaak bescheid kreeg, zegt de historie niet. Maar alles werd denzelfden dag nog, Lichtmis 1656, klaar en duidelijk op papier ge-

steld « alsoo gebeurt te sijn, gereet sijnde 'tselfe op cede t'allen tijde te vernieuwen des noodt wesende, sonder argelist des toirconden en in kennisse der waerheyt. »

EEN GULZIGE HERTOG.

Tot slot willen we hier nog melding maken van wat de hertog van Wittenberg in dien tijd durfde eischen van de gemeente waar hij verblijf koos. Op den achterkant van een der stukken, die we voor dit artikel raadpleegden, staat aangemerkt : « *Relatie van tgene den hertog van Wittenborg dagelycx pretendeert en wilt hebben voor sijn taeffel.* »

2 karteelen wijn	200 pont koeyen vleesch
15 pont blomme	100 pont schapen vleesch
36 pont boter	500 pont calffs vleesch
100 eyeren	2 brayverckens
2 pont peper	6 Brugsche capoenen (= vetgemeste hanen)
$\frac{1}{4}$ » noten, dat is cruynnoten	12 kieckens
$\frac{1}{4}$ » caneele	2 haesen
$\frac{1}{2}$ » groff nagels (= kruidnagels)	8 conijnen
25 » keirsen	1 dosyn lysters
2 tonnen bier	een halff tonne oesters
12 pont broodsuyker	6 pont carpers
3 dosijnen citroenen	een stoop olijve
5 dosijnen oranieappels	2 pont sosice de (?) (= saucys, gekruide worst)
suyker, amandels, anys, gesuykerde canneel, vijgen en andere specerijen, van elck twee pont.	4 pont andere socis
50 pont Hollantsche Kaes	1 tonneken met wynasijn
1 versche hamme	een stoop olie
6 beroockte tonghen	2 pont castanje
	alle soorten van groensels, etc.

Men kan denken hoe blij de gemeentevaderen waren, als zulk een tafelridder met zijn trawanten in de buurt kwam. Alhoewel de hertog « *pretendeerde en wilde* » hebben, Peeter van Beeck vond het wel wat overdreven en onder de feestelijke spijzenlijst schreef hij heel bedenkelijk « *en dit is voor een dach, maer de magistraet van Berghen (op Zoom) heeft de lyst naer Brussel gesonden om te sien of dit de maniere is ofte niet.* »

We meenen door deze enkele feiten genoegzaam aangetoond te hebben hoezeer de bevolking in dien tijd te lijden had van zulke doortrekkende legerbenden. Bedenk daarbij, dat onze gemeente op een kruispunt lag, waarover voortdurend de weg der troepen en dus der ellende liep. Vondel was niet mis toen hij schreef :

« Soldaten brengen zelden veel geluks.

Wij zien ze nòo van voor, en allerliefst van achter. »

K. PEETERS.

Doortocht van Landvoogd Prins Karel van Lorreinen en Aartshertogin Maria-Anna te Wuustwezel

(24 Maart 1744.)

In 1744 benoemde keizerin Maria-Theresia tot landvoogd over de Oostenrijksche Nederlanden haar schoonbroeder Karel van Lorreinen, broeder van haar echtgenoot en gehuwd met haar zuster Maria-Anna. Deze landvoogd bestuurdte gedurende 36 jaren de Nederlanden en wel op een lofwaardige wijze; hij was een toonbeeld van zachtheid en goedheid tegenover zijn onderdanen. In 1775, dus nog tijdens zijn leven, richtten de Staten van Brabant hem een standbeeld op te Brussel. Hij overleed op het kasteel van Tervuren in 1780 en liet aan het nageslacht niets dan goede herinneringen na.

Het toeval wil nu, dat deze landvoogd bij zijn eerste intrede in de Nederlanden in onze gemeente voor het eerst den voet zette op zijn nieuw grondgebied. Den nacht van 23 op 24 Maart 1744 hadden de landvoogden doorgebracht te Zundert, laatste gemeen'te binnen de Republiek der Vereenigde Provinciën, en 's anderendaags, den 24ⁿ, kwamen ze de grens over.

Vijf dagen te voren lag hier reeds een troep dragonders, onder bevel van den Graaf van Borneville, om de hooggeplaatste personen te begeleiden.

Tusschen de massa « troepenrekeningen » bewaren we ook op ons gemeentearchief den staat der onkosten door deze dragonders veroorzaakt. Men kan zich een gedacht vormen wat zulk bezoek kostte. We geven hier de rekening. En dan waren deze soldaten nog eerlijke lieden vergeleken bij de vele andere benden.

« Naerderer lijst van gedaene inquantieringe aengaende de Dragonders vant regiment van Styrum, gedient tot het escorteren van *haere Doorluchtige Hoogheden Maria-Anna, Aertshertoginne en den Prins Charles van Lorrijnen tot Wuustwezel gepasscert in Meert 1744*, om betaelt te worden aen de naervolgende Persoonen deselve gelogeert hebbende, door *Corn. Jan Anthonissen*, oudt Borgemeester van denselven jaere over de plaetse &a ingevolge de resolutie van 13 9bris 1745 ende &a als volgt.

In den Eersten sal goet gedaen worden aen *Cornelis van Beeck* voor *elf dragonders te peerdt* gelogeert te hebben, soo voor haever als hoy met servies à vyff daegen de somme van 38 gulden 10 stuyvers 0 oort. *Dominicus van Pelt* voor *dry knechten* ende ses peerden soo voor servies als haver en hoy tot vyff daegen de somme van 15 — 15 — 0.

<i>Johan van Heyst</i> voor vier peerden <i>dhr. Luytenant Colonel &c</i> tot vyff daegen ende nachten met twee knechten de somme van	12— 5—0
Item aen <i>Peeter Bode</i> van vier peerden en dragonders	14— 0—0
Item aen <i>Franciscus Goetschalck</i> voor thien peerden van <i>Dhr. Graeve van Borneville</i> ende andere Militairen ofte Dragonders	29—15—0
Item aen de voors. <i>Goetschalck</i> noch goet te doen van negen Dragonders ende peerden voor twee daegen ende nachten gelogeert te hebben dewelcke gecommandeert waren te verblijven totdat de leste coetsen soude comen	12—12—0
<i>Jan Goetschalck</i> voor drij peerden van <i>Dheer Luytenant en twee knechten</i> over vyff daegen ende nachten	10—10—0
<i>Peeter Aerden</i> voor thien peerden ende dragonders	35— 0—0
<i>Cornelis Boden</i> voorelff peerden ende dragonders	38—10—0
<i>Adriaen van Bacl</i> voor twee dragonders en peerden	7— 0—0
<i>Jacob Jan Aerde</i> voor twee dragonders ende peerden	7— 0—0
<i>Gabriel Jansse Thoens</i> voor twee dragonders ende peerden	7— 0—0
<i>Jan van Gestel</i> voor drij dragonders en peerden	10—10—0
<i>Gabriel Corn. Peeters</i> voor thien dragonders ende peerden	35— 0—0
<i>Peeter De Bie</i> voor dry dragonders en peerden	10—10—0
<i>Govaert De Ryck wed^e</i> voor een peert van eenen Officier met twee dragonders en peerden	10—10—0
<i>De Wed^e Jan van Lommel</i> voor eenen officier en eenen dragonder	7— 0—0
<i>Adriaen van Stayen</i> voor twee dragonders en twee quartiermeesters	3—10—0
Aen <i>Dhr. F. van Beeck</i> , schouteth, voor de haever ende het hoy geleverd voor twee dragonderspeerden vande quartiermeesters ten huysse van den voorn. <i>Jan Corn. Verheyden</i> gelogeert geweest hebbende	3—10—0
Ten huysse van de kinderen <i>Theodor van Beeck</i> voor twee peerden van eenen officier	2— 2—0
<i>Corn. Anth. Stuyts</i> voor vier dragonders en peerden	14— 0—0
Item aen den voors. <i>Cornelis Goossens van Beeck</i> noch voor hoy en haever van 25 Dragonders en peerden voor eenige uren gelogeert te hebben de somme van	5— 9—0
Item aen <i>Cornelis van Leoveren</i> voor vyff Dragonders ende peerden	17—10—0

Zooals we zien bestond het geleide uit een honderdtal dragonders. Het verblijf dezer soldaten kostte ruim 350 gulden.

K. P.

Gildeleven

De Koninklijke Sint-Jorisgilde huldigde op 27 September 1931 haar nieuw vaandel in. Het werd geschonken door den Koning der Gilde, Baron Ferd. de Kerchove d'Exaerde en vervaardigd door het huis D. Vansina te Antwerpen.

Gewijd door Z. E. H. Verheyen, pastoor van Wuustwezel, had de plechtige overhandiging van het vaandel plaats op het gemeentehuis door Burgemeester Baron Robert de Kerchove d'Exaerde, eerevoorzitter der gilde.

Meest al de Sint-Jorisgilden uit den omtrek (Loenhout, Kastelree, Meir, Meerle, Minderhout, Wortel) namen deel aan den optocht, evenals al de plaatselijke gilden, maatschappijen en bonden, waarbij zich gevoegd had de harmonie « Peter Benoit » uit Antwerpen.

Ter gelegenheid dezer vaandelinhuldiging werd een groote schieting gehouden met den kruisboog op 61 m., de talrijke prijzen werden « schutterlijk » betwist door een overgrootte schaar gildebroeders. De prachtige schaal werd gewonnen door de Sint-Jorisgilde van Meerle en den eersten prijs behaalde C. Verschuere, van dezelfde gilde. Bij de premietrekking had de Loenhoutsche Sint-Jorisgilde 't meest geluk, ze bekam de eerste premie (200 fr.).

We laten hier de redevoeringen volgen, die werden uitgesproken bij de plechtige overhandiging.

Rede van Baron Robert de Kerchove d'Exaerde.

Mijne Heeren,

Het weze mij toegestaan, namens het bestuur dezer gemeente, de Kon. St. Jorisgilde van ganscher harte geluk te wenschen, bij de inhuldiging van haar vaandel.

Het is ons een plicht dit dankwoord uit te spreken, omdat het de gilden zijn, die in de landelijke gemeenten de oude en deugdelijke volksgewoonten in eere houden.

Het zijn die gilden met hun echt-middeleeuwsche opvatting en bezieling, die leven en leute, gezond en eerbaar, aan hun leden, en als dusdanig, aan gansch de gemeente brengen.

Daarom is het, dat het gemeentebestuur het tot haar plicht rekent aan deze feestviering deel te nemen.

Beminde Gildebroeders,

Niet alleen als burgeemeester, maar vooral als eerevoorzitter uwer gilde, is het mij een groot genoegen enkele woorden van sympathie en genegenheid tot u te kunnen spreken bij deze feestviering.

Het vaandel dat u thans overhandigd wordt moet het symbool zijn van de kracht die er in schuilt, in het in-eere-houden der oude landelijke zeden en gebruiken.

Het is dit vaandel, dat de leden der Sint-Jorisgilde er steeds moet aan herinneren wanneer ze achter hunne vlag opstappen, dat ze achter één en dezelfde vlag, één en dezelfde leuze dragen, kortom : dat ze gildebroeders zijn.

Gildebroeders : Kinderen van één groot huisgezin, bezielde met één gedachte.

Ziedaar het wezen en het doel van onze goede middeleeuwsche gilden.

Uw gilde is de getrouwe voortzetting van denzelfden geest die het middeleeuwsche gildeleven kenmerkte : Getrouwheid en broederlijkheid. Getrouwheid vooral aan geloof, taal en zeden.

Aan Geloof : Het moeten de gilden zijn, zooals het ook ten onzent thans nog is, die de eerewacht in de processieën en de kerkelijke plechtigheden vormen, die onder hunne leden dat voorvaderlijk Kempisch geloof in eere houden en aanwakkeren.

Aan Taal : Dit is aan vaderland, want de taal is een volk, en een volk is het land.

Aan Zeden : Hier vooral komt het groote doel der gilden meer aan 't licht. Immers uw gilde, die ik waarlijk een der schoonste gilden onzer streek mag noemen, heeft haar groote verdienste in het beoefenen van die gezonde aloude schutterskunde.

Het geeft staal in het bloed en staal aan de ziel : want de ontspanning, die de gildebroeders aldus genieten, is er een, die gezond en deugdelijk is.

Daarom is het mij een groot genoegen, u allen vandaag van harte geluk te wenschen en de hoop uit te drukken, dat St.-Jorisgilde steeds blijve groeien en bloeien, tot vreugde van al de goede menschen van Wuestwezel, tot het instandhouden der oude Kempische gebruiken en zeden, die in deze tijden van onverschilligheid en laag genot, torenhoog boven het lage ploeteren moeten uitblinken.

Wanneer ge nu stapt achter uw nieuw vaandel, waarop uw patroon St. Joris in rijke kleuren afgebeeld staat, schouwt dan naar uw ideaal op; en denkt aan den Gentschen vaandeldrager Sneyssens, die zoo prachtig beschreven werd in dat heerlijke gedicht van den Vlaamschen zanger Albrecht Rodenbach. Tot de laatste stuiptrekking toe, zelfs wanneer de vijand hem reeds een arm had afgehouden, bleef hij met de ééne hand nog krampachtig zijn vaandel vasthouden, en stierf met z'n vaandel, dat men hem niet dan door den dood kon ontwringen. Weest allen ook zoo hardnekkig in het verdedigen der gedachte waarvan uw vaandel het zinnebeeld is : Getrouwheid aan Godsdienst, Taal, Vaderland en Zeden.

Blijft in trouwe broederlijkheid fiere leden uwer gilde. Dan zet gij allen, onder de plooiën van uw vaandel, dien trouwen middeleeuwschen geest van saamhoorigheidsgevoel voort van dit geslacht tot in de nageslachten en dan hoeven wij niet bevreesd te zijn, dat onze kinderen eer en deugd en 't oude goede Kempische geloof zullen verliezen.

Lang leve de St. Jorisgilde!

Lang leven de goede gildebroeders! »

Dankwoord namens de Gilde uitgesproken door gildebroeder Corneel Van der Jonckheyd :

« *Heer Burgemeester,*

Het is mij een aangename plicht, U, namens al de gildebroeders van St. Joris, hartelijk te bedanken voor de groote eer, welke gij ons

aandoet, door het overhandigen van het nieuwe vaandel.

Steeds waart gij een onzer sterkste steunen, niet alleen met uw wijs woord, maar ook en vooral met de daad. Sinds 1909 vervult gij zeer bereidwillig en op voortreffelijke wijze de plaats van eerevoorzitter in onze gilde — en al dien tijd hebben wij met genoegen kunnen ondervinden, dat wij in U altijd een onzer verkleefdste weldoeners mogen zien.

Achtbare Koning onzer Gilde,

Tot U ook gaat onze dankbaarheid.

Wij zijn fier en gelukkig, zulk een adellijk Koning aan ons hoofd te hebben. Iedereen herinnert zich nog den heuglijken dag, toen gij den koningsvogel van de speer afwiptet ende neërhaalde, ten jare onzes Heeren toen men schreef duizend negenhonderd twintig, op den derden kermisdag.

Vanaf de eerste dagen van uw koningschap brak voor onze eeuwenoude gilde een nieuw tijdperk aan van groei en bloei. Immers onder uw wijs beleid verdubbelde het aantal trouwe gildebroeders en mochten wij twee grootsche feiten in ons gildeboek neêrpennen : de *bevordering tot Koninklijke Gilde* en de *viering van haar vierhonderd-jarig bestaan*. Thans komt een derde feit, niet minder merkwaardig, zich hier aan toevoegen : de blijde inhuldiging van dit overprachtig vaandel, dat gij ons zoo gulhartig hebt geschonken.

Wij hopen, dat gij nog lange jaren, de hoogste waardigheid in onze gilde zult bekleeden, tot meerder heil en glorie onzer dierbare vereeniging.

En wij, gildebroeders, wij moeten en zullen steeds, met de eer onzer gilde voor oogen — en haar roemrijk verleden indachtig, trouw blijven aan onzen beminden en offervaardigen Koning.

Wanneer in vroegere tijden een gilde feest vierde, dan waren daar, niet *alleen* de plaatselijke Gilden, doch ook degenen die buiten den dorpe van Wuestwezel bestonden — om samen — hand-in-hand, broederlijk en eensgezind te schieten, te teren en te feesten. Nu ook zien we, rondom ons, geschaard onder de wapperende plooiën van 't nieuw-gewijde vaandel, al de plaatselijke en menige buitendorpsche gilde en maatschappij, die wij allen bedanken om de luisterrijke wijze, waarop ze onze heuglijke feestviering meelevén.

Wij, « gildebroeders van den edelen ridder ende martelare Sint Joris binnen den dorpe van Wuestwezel, » wij zullen immer voortwandelen op de stappen onzer eerzame voorvaderen, om onze gilde tot hooger en bloei op te voeren. En bij het aanschouwen van dit prachtig vaandel zullen wij altijd dankbaar gedenken, onze adellijke weldoeners : burgemeester Baron Robert de Kerchove d'Exaerde en zijn achtbaren zoon Ferdinand, onzen duurbaren Koning.

Lang leve onze Koninklijke Sint-Jorisgilde! »

Het was een heerlijke feestdag voor onze aloude Sint-Jorisgilde. (*)

(*) Uitgebreide verslagen over de feestelijkheden verschenen in « De Morgenpost » — Antwerpen (29-9-31). — « Gazet van Antwerpen » (29-9-31). — « Ons Weekblad » — Brasschaat (4-10-31).

BOEKENNIEUWS

J. STERKENS. — *Ryckevorsel in 1830*. Hoogstraten. J. Hasel-donckx. [15 blz.]

Den laatsten Zondag van Augustus is 't Rijkevorselkermis. Telkenjare worden op dien dag de « *Vereenigde Rijkevorselaren* » van Antwerpen door de gemeentelijke overheid ten gemeentehuize ontvangen. Bij die gelegenheid geeft de gemeentesekretaris een verslag over den toestand der gemeente gedurende het afgelopen jaar. Bij de ontvangst in 1930 had hij tot onderwerp gekozen « *Ryckevorsel in 1830* ». Op algemeen aandringen publiceerde de heer sekretaris zija prachtige toespraak. We wenschen hem oprecht geluk : Sekretaris Sterkens heet daar een flink beeld geschetst van een Kempische gemeente vóór 100 jaar.

Er bestaat te Antwerpen ook een vereeniging « *De Wuustwezelaren* ». Zou het bestuur in samenwerking met het gemeentebestuur ook niet zoo iets kunnen tot stand brengen ? Een gemoedelijke verbroedering tusschen inwoners en hen die thans elders verblijven zou hoogst aangenaam zijn.

K. P.

Esschen en de Noordelijke Heidestreek. Uitgave N^r 3 van den Oudheidkundigen Kring van Esschen. 1931. [92 blz.]

« *Gids* » zouden we 't boekje bezwaarlijk kunnen heeten. Gepaster luidde de titel « *Een en ander over Esschen en omgeving* ». Als dusdanig, een mengsel van historische, folkloristische, toeristische, plant- en dierkundige, en allerhande gegevens. E. H. Van Geen heeft het over de historiek van den Oudheidkundigen Kring. Gerard Meeusen geeft « enkele geschiedkundige gegevens ». Het meest interessant lijkt ons de bijdrage van Robert Havermans over « *Algemeen Landschapsbeeld en Afwateringsstelsel* ». [Deze studie verscheen reeds in *V. E. V.-Berichten*, jg. 1927]. De studie van Aug. Havermans over « *Het Natuurschoon der Noordelijke Kempen* » doet zeer geleerd aan en menschen, die zeer bevoegd zijn op gebied van Bionomie, Biologie en aanverwante wetenschappen, verzekeren ons, dat het artikel van Aug. Havermans zeer degelijk en hoogst aanbevelenswaard is.

Ons werd gevraagd op tweemaal 24 uren een geschiedenis van Wuustwezel te schrijven alsmede een beschrijving te geven der merkwaardigheden. We hebben eigenlijk nooit goed begrepen waarom Wuustwezel in dien « *gids* » moest figureeren en niet Kalmthout, Rozendaal, Nispen e. a. gemeenten die heel wat meer uitstaans hadden en nog hebben met Esschen. We beproefden zoo goed mogelijk aan het verzoek te voldoen, door een schema te geven van een historische monographie over onze gemeente. Men schrijft geen geschiedenis van 'n heerlijkheid op twee dagen ! Trouwens, we konden nog maar een tiende van het materiaal verzamelen. Gelukkig werd « *wegens plaatsgebrek* » slechts kop en staart van bedoelde bijdrage opgenomen en 't middenstuk kregen we braafjes terug, gelukkiglijk !

Technisch beschouwd ziet het eruit als een tweede drukproef. Oorzaak : de koortsige gejaagdheid, waarmee gewerkt werd, om 't boekje bijtijds op de markt te kunnen brengen.

« *Gedane zaken nemen geen keer* » en, nu 't er toch is, moet O. K. E. zorgen, dat het spoedig verspreid is. En wel om twee redenen : 1) De bijdragen van heeren Havermans, vader en zoon, moeten gelezen worden door al wie iets voelt voor de schoonheid en het wonderbare van en in ons Noord-Kempisch landschap en... 2) dan kan spoedig een heruitgave, een verbeterde uitgave, deze eerste proeve vervangen.

K. P.

ADOLF ULENS. — *De Tijd in de Folklore*. (Uitg. Oudheidk. Kring Esschen. N^r 4. — Brecht. Druk. L. Braeckmans. 1931) 111 blz. — 10 fr.

Dit werk, heel wat meer verzorgd dan zijn voorganger, is een uitblikker in de reeks publicaties van den Oudheidkundigen Kring van Esschen.

Het gebrek bij vele zgn. folkloristen is, dat ze vertrekken van een bepaling, die eigenlijk geen of slechts een gedeeltelijke bepaling is. Schrijver van deze studie vond, dat voorloopig de definitie van Prof. Schrijnen de beste is — en daar zijn we 't volkomen eens mee. Aan de hand van enkele gekende schrijvers o. m. Schrijnen, Celis, Drijver, Vercouillie en persoonlijke notas, maakt hr. Ulens ons duidelijk welk 'n ruime plaats de «tijd» inneemt in ons volksleven. Dat toont hij door 'n massa voorbeelden, die, systematisch geordend, de stelling moeten bewijzen, dat tijd en tijdrekening in 's menschen leven van overgroot belang zijn. Het *Volks geloof* kent aan zon, maan en maangestalten, sterren en sterrenbeelden aan sommige uren van dag of nacht, aan bepaalde dagen, weken, maanden, perioden, goeden of kwaden invloed toe op werk, leven en lot der menschen. Naar den Tijd wordt het gansche *Volksleven* met zeden en gebruiken, met boerenbedrijf en volksfeesten, jaarmarkten en kermissen, kerkelijke en burgerlijke hoogdagen geregeld. Talrijk zijn de mythen en sagen, spreuken en raadsels betreffende den tijd in de *Volks taal* gebruikelijk. Van meer belang nog is de Tijd in de *Volks wetenschap*: indeeling en verloop van den Tijd: dag en week, maand en jaargetijde, kalender en almanak. En vooral van beteekenis is de Tijd in de Weerkunde. En daar hebben we nu in de cursief-gedrukte woorden de hoofdindeeling der folklore! Flink zoo.

De hoofdstukken van het boek: I. Beteekenis van den Tijd. — II. Zon en Maan in hun betrekking tot den Tijd. — III. Kalender en Almanak. — IV. Dag en Nacht. — V. De Dagen der Week. — VI. De Maanden. — VII. De Jaargetijden. — VIII. Volkskundige Data.

Jammer, dat de schrijver niet 'n dozijn werken méér geraadpleegd heeft. En waarom o. m. De Cock en Teirlinck. Deel VII, Hfst. XIII: «Kind en Kalender» niet verwerkt in deze studie? Dat is bijzaak. Hoofdzaak is, dat de schrijver ons 'n degelijk werk heeft geschonken, dat 'n vertrekpunt kan zijn voor vele andere studien.

Een raad: Degenen, die 't werk nog niet besteld hebben, bezitten zeker nog de gele kaart, die we met ons vorig nummer rondstuurden. Wel, vul ze gauw in, zend ze aan hr. Ulens en ge krijgt 'n werk thuis waar ge deugd aan zult beleven.

Een welverdiend «Bravo!» voor folklorist Ulens!

K. P.

FLORIS PRIMS. — Geschiedenis van Antwerpen.

In het standaardwerk van den voortreffelijken archivaris der stad Antwerpen vinden we onze gemeente op menige plaats vermeld. We hebben reeds het zesde boekdeel op ons boekenrek en de schrijver is nog maar aan het jaar 1312! Op die manier een geschiedenis uitdiepen dat is nu eens echt reuzenwerk en voor E. H. Prims een levenstaak. We stippen aan:

II. De XIIe eeuw. — 4° boek.

Oorkonden van het Gasthuis te Antwerpen. (Blz. 58-68).

- 1246, 29 November. — Kan. Joh. de Ordren sticht pitantiën op goederen te Oor-
deren en te Wezel. (Onuitgegeven. Vermeld bij Diercxsens, I, 268)
- 1246, 10 December. — Kan. Joh. de Ordren verkoopt de tienden te Wezel, die hij
van Nic. de Grobbendunck had gekocht. (D. I, 267)
- 1250, 14 Jnni. — Gosuinus van Wesele begiftigt gasthuis, begijnhof en leproosdij.
(Onuitgegeven)
- 1257, 3 Januari. — Paus Alexander IV neemt het gasthuis in bescherming en gansch
in het bijzonder de kerk van Wesel (D. I, 287)
- 1257, 5 April. — Agätha van Lillo, geeft goed gelegen te Wesel en te Stabroeck.
(Onuitgegeven)
- 1262, 6 Februari. — De Tempel verklaart zich voldaan omtrent de tienden van
Wesel. (D. I, 268)
- 1265, 29 Juni. — Gosuinus de Wesele geeft zijn gebouwen aldaar. (Bijdragen.
1928, 116)
- 1269, Maart. — Akkoord tusschen Gosuinus de Wesele en gasthuis omtrent de ge-
bouwen op de gasthuisgronden te Wesel. (Onuitgegeven)
- 1271, 6 November. — Gosuinus van Westdorne verpand al zijne goederen te West-
dorne aan zijn vrouw Ida van Halle voor een zekere som haar toegekend
wegens onrechtmatig gebruik (door Gosuinus) van haar roerend goed. (Onuit-
gegeven)

- 1273, 17 Juni. — Hertog Jan I bevestigt de te pand stelling der goederen van Gosuinus van Westdorne en geeft last aan den schout van Antwerpen de uitvoering dezer schikkingen te verzekeren. (Onuitgegeven)
- 1275 Januari. — Hendrik van Wilre, heer van Wesel, met zijn voogd Hendrik van Vilvoorden, keurt de pandstelling goed van de goederen van Gosuinus van Westdorne. (Onuitgegeven)
- 1276, 25 Februari. — Verklaring van wege geestelijke en wereldlijke overheden te Antwerpen, dat het testament van Gosuinus van Westdorne geldig is. (Onuitgegeven)
- 1276, 23 December. — Betaling van Theobaldus de Okele e. a. voor gronden te Wesele. (Onuitgeg.)
- 1277, 26 September. — De neven van Gosuinus van Wesele verklaren geen recht te hebben op de gebouwen te Wesele, (Onuitgeg.)
- 1278, 4 Juni. — Overeenkomst tusschen de erfgenamen van Gosuinus van Westdorne omtrent dezes testament. Het akkoord wordt gesloten voor wereldlijke en geestelijke overheden van Antwerpen. (Onuitgegeven)
- 1292, 11 September. — Ruil van land met pastoor te Wesele. (Bijdragen 1928, 289)
- 1294, 3 Aug. — Vidimus van akt van 3 Jan. 1257. (Cartularium)
- 1295, 27 Mei. — Hendrik van Wesele geeft het personaat der kerk van Wesele. (id. 290)
1295. — Brief van Hendrik van Wesele aan het gasthuis. (Id. 292)
- 1295, 27 Mei. — Jan II bevestigt de gift van gezegd personaat. (Id. 292)
- 1295, 13 Nov. — Getuigenis van pastoor van Wesele omtrent de novaaltinden. (Id. 292)

III. Onder Hertog Jan de Tweede. (1294-1312)

In den tweespalt tusschen Godevaart, oom van Jan II en den hertog zelf behield de eerste te Antwerpen vrienden en aanhangers. Onder hen treffen we aan de heeren van Wilre-Wesele; deze hadden te Antwerpen hun « mansio » (blz. 3)

Oorkonden :

- 1300, 29 Juli. — Wouter Bac te Mechelen scheldt het Antwerpsche gasthuis de vier sisters rogge kwijt, die het hem schuldig was uit hoofde van den wildert, dien het gasthuis gekocht had van Hendrik van Wilre te Wuestwezel. (Gasthuisarchief, copij Diercxsens, ad annum.)
- 1302, 29 April. — Hertog Jan II staat aan ridder Hendrik van Wilre toe het gasthuis van Antwerpen te ontslaan van den erfcijns dien het hem en zijn erfgenamen schuldig was, wegens het goed te Wesele. (Gasthuisarchief, copij ad annum; Antwerpen Archievenblad 1930, blz. 44)
- 1302, 2 Mei. — Ridder Hendrik van Wilre verkoopt aan het Antwerpsche gasthuis den erfcijns van 5 pond, dien het gasthuis hem verschuldigd was op het goed te Wuestdorne. Alleen zal het gasthuis een tsins schuldig blijven van 4 denieren en een oort. (Gasthuisarchief, copij D. ad annum; Antw. Archievenblad 1930, blz. 44)
- 1303, 17 Maart. — Godfried, zoon van ridder Hendrik van Wilre, bevestigt de regelingen tusschen zijn vader en het Antwerpsche gasthuis getroffen omtrent de goederen te Wesele-Westdorne. (Gasthuisarchief, copij D., ad annum; Antw. Arch. 1930, blz. 50)
- 1306, 23 Juni. — Schepenen Nic. van Winegheem, Pauwels Bornecolve en Jan van de Werve getuigen, dat heer Jan Tuclant, kanunnik en ver Yde van der Lyscht gaven de hoeve van den berghe te Wesele, die Wouter van Lippelo te erve houdt, voor 3 pond, aan het gasthuis van Sint-Gheleen... (Geudens, L'hôpital St Julien, blz. 15-16)
- 1308, 17 April. — Kanunnik Joh. ex Curia sticht een kapelanie in O.-L.-V.-kerk op het nieuw gebouwde S. Barbara-altaar, waartoe hij geeft 4 bunder in de heide te Wesele, bebouwd door Arnold de Bruzstrate tegen 15 s. per bunder, (Arch. O. L. V. Kerk. — Antw. Arch. blz. 53-55).

Jan Hens, handelaar, Dorpstraat.
 H. Hoeben-Van den Wijngaert, expert-boekhouder, Hove.
 J. Hofmans, bestuurder der melkerij.
 J. G. A. Hogerlinden, hoofdkom. gemeentesekretaris, Arnhem (Holland).
 Aug. Janssens, leeraar, Oude Kerkstraat, 29, Antwerpen.
 Fr. Janssens, Turnhoutsche baan, 125, Borgerhout.
 Jan Kenis, Westdoorn.
 J. Kenis, gemeentesekretaris, Reeth.
 Mevr. W. Koch de Gooreind, kasteel van Gooreind.
 Hub. Kunst, onderwijzer, Neerstraat, 18, Roermond (Holland).
 Leo Kuylen, Oorderenweg, 1, Eeckeren.
 A. Leenaerts, Walenstraat, 44, Antwerpen.
 H. Leys, Calmpthoutsche steenweg.
 Jos Leys, Dorp, 135.
 L. Lucas, Olmendreef, Cappellen.
 Louis Maes, kunst- en kerkmeubelen, Sint-Lenaarts.
 G. Mariën, Exterlaar, 109, Berchem.
 Karel Meerbergen, prov. raadslid, Osystraat, 24, Antwerpen.
 M. Mertens, Cogels-Osylei, Berchem.
 Leo Michielsens-Van Beeck, schoolopziener, Cappellen.
 E. Moors, Floralei, Oude-God.
 M. Moors, onderwijzeres, Merxplas.
 P. J. Nuytemans, Klein Gooreind.
 A. Ooms, Viersel.
 V. Ortenzi, Oude Koornmarkt, 58, Antwerpen.
 J. Peeraer, oud-schoolhoofd, Zundert (Nederl.)
 Const. Peeters, Dorp, 174.
 Edward Peeters, Pyckestraat, 21, Antwerpen.
 Flor. Peeters, sigarenfabrikant.
 E. H. F. Peeters, pastoor, Oosterhout (Holland).
 Louis Peeters, Hoevenschebaan, 6-8, Cappellen.
 René Peeters, fotograaf.
 R. Peeters, Oedenkovenstraat, 25, Borgerhout.
 Fl. Pellaers, Kleine Beerstraat, 30, Antwerpen.
 L. Pellaers-Van Beeck, Doornboomstraat, Hove.
 Edw. Pourbaix, brouwer, Gooreind.
 A. Ribbens, onderwijzer.
 Victor Ribbens, Achterbroeck.
 Dr. L. Schöller, St. Pietersnieuwstraat, 37, Gent.
 Jos. Snepvangers, Lange Leemstraat, 73, Antwerpen.
 Willem Snepvangers, Dorp.
 Jhr. Mr. M. W. Snoeck, Koestraat, 8, Zwolle (Holland).
 Lod. Staepels, schilder.
 L. Stroobant, Absheide, Beersse.
 Frans Tiebos, Rudolfstraat, 11, Antwerpen.
 Louis Tiebos, Rudolfstraat, 9, Antwerpen.
 Eugeen Van Beeck, gemeentesekretaris.
 Jul. Van Beeck, Handelslei.
 Wed. L. Van Beeck, Maarschalk Fochlaan, 88, Schaarbeek.
 E. H. Dr. Van Dregt, pastoor, Nieuwmoer.
 E. H. Van Bueren, pastoor, Borsbeek.
 Karel Van den Branden, Esschen-Wildert.
 J. Van den Broek, gemeentesekretaris, Loenhout.
 E. H. A. Van den Heuvel, St. Pieterstraat, 1, Luik.
 Henri Van den Heuvel, aannemer.
 Wed. J. Van den Heuvel en Kinderen, Hôtel « De Ster ».
 E. H. Lod. Van der Jonckheyd, leeraar, Hoogstraten.
 Neel Van Deuren, Milisstraat, 48, Antwerpen.
 Prof. Dr. H. J. Van de Weyer, hoogl., Schreurevest, 29, Heverlee.
 Alf. Van de Wiele, Van Schoorstraat, 99, Schaarbeek.
 J. Van Elsacker, Duffelaerhof, Achterbroeck.
 E. H. J. van Genck, pastoor, Achtmaal-Zundert (Holland).
 V. Van Himbergen, gemeentesekretaris, Ravels.
 E. H. Van Horenbeeck, pastoor, Gooreind.
 Frans Van Hoydonck, onderwijzer, Sint-Lenaerts.
 Frans Van Hoydonck-Hens, brouwer, Wernhout-Zundert (Holl.)
 Jozef Van Hoydonck, gemeentebediende.
 Michel Van Hoydonck, kantoor.
 Wed. Van Laerhoven-Van Beeck, Gemeentepark.
 H. Vanmassenhove, ontvanger tolrechten.
 Al. Van Oers, Rich. Neyberghlaan, 46, Brussel.
 J. van Poll, grafische Kunstinrichting, Rozendaal (Holland).
 Baron L. van Pottelsberghe de la Potterie, Melle.
 Baronnes L. van Pottelsberghe de la Potterie, kasteel « Sterbosch ».
 A. Van Pul, rijksveearts.
 E. H. J. Van Roey, onderpastoor, Esschen.
 Dirk Vansina, Markgravestraat, 14, Antwerpen.
 F. Van Thillo, Handelslei.

J. D. H. van Uden, Rijksstraatweg, 208, Haarlem (Holland).
 J. Van Uytbergen, du Fourneustraat, 29, Berchem.
 J. Van Wyck, Vinkenstraat 30, Antwerpen.
 Mme. We. Th. Verellen, Posterijhof, Gooreind.
 Modest Verellen, wisselagent, Calmpthout.
 Ern. Verlooy, villa « 't Heibieke », Brasschaat-Polygoon.
 J. Verstraelen, Vrijheid, Hoogstraten.
 E. H. Verstreken, kapelaan, Sterbosch.
 Al. Vervoort, Mutsaertstraat, 38, Antwerpen.
 Constant Vervoort, postontvanger.
 Fr. Wouters, Lessiusstraat, Brecht.

LEDEN :

J. Aertsen, Oud-Gooreind, 17.
 Alf. Akkermans, Bleeken.
 J. Appelian, Van de Wiellei, 54, Brasschaat.
 F. Berkvens, koster, Gooreind.
 L. Bervoets, Van den Houte's lei, 3, Deurne.
 Alois Blommaert,
 Corn. Boden, Westdoorn.
 Frans Boden, Westdoorn.
 D. Boen, Kerkeneind, Calmpthout.
 Louis Boeren, bakker, Ste-Mariaburg.
 Ach. Bosschaerts, onderwijzer.
 Fr. Bresseleers, onderwijzer, Eekeren-Donk.
 V. Breugelmans, Achterbrug, 220.
 J. Carpentier, Dorp.
 J. Cornelissen, Eikblokstraat, 19, Deurne.
 L. Cornelissen, Heyslagschebaan, Brasschaat.
 C. Cornelissens, Keieven, 192.
 Fr. Cornelissens, Bredabaan, 194.
 Fr. Cox, Oud-Gooreind, 20.
 H. De Bièvre, drukker, Schooten.
 Jan De Clerck, onderwijzer, Schooten.
 E. H. Th. De Molder, pastoor, Oostmalle.
 E. H. F. De Ridder, pastoor, Hombeek.
 G. De Ridder, Architect, Lozanastr. 90, Antwerpen.
 R. De Roover, Heermanstraat, 5, Merxem.
 Dierckxens, Statiestraat, Esschen.
 J. Dupont, Augustynenstraat, Antwerpen.
 C. Elst, Van Vaerenbergstraat, 6, Berchem.
 Adr. Francken, Baan.
 L. Francken, Gasthuishoevestr. 25 Merxem.
 Mme E. Frison, Lange Van Peltstraat, 32, Antwerpen.
 Em. Goetstouwers, Calmpth. steenweg.
 J. Gommers, Noordheuvel, 42.
 Felix Goris, Handelslei.
 J. Govaers, Korte Van Peltstraat, 15, Antwerpen.
 M. Haesaert, Kerkeneind, 73, Calmpthout.
 Jul. Hens, Dorp.
 Louis Hens, provinciaal raadslid, Pulderbosch.
 Jan Hertoghs, Handelslei.
 Alf. Herrygers, Kruisweg,
 Jan Herrygers, Paal,
 E. H. Kanunnik Jansen, O. P. archivaris der stad Turnhout.
 H. Kanora, Hofstraat, 33, Eekeren.
 C. Kerremans, Handelslei,
 W. Kohler, Deurne (Noord).
 E. H. Kanunnik J. Laenen, archivaris v. h. Aartsbisdom, Mechelen.
 M. Lambin, De Bomstraat 21, Antwerpen.
 E. H. J. Lauwereys, leeraar, Hoogstraten.
 Jan Leenaerts, Eikestraat, 9, Berchem.
 Jozef Leenaerts, Baan.
 E. H. J. Leys, Oude Baan.
 Louis Luyckx, Beersgat, 99.
 G. Meeusen, gemeentearchivaris, Esschen.
 Fr. Meeussen, melkerijbestuurder, Loenhout.
 M. Meylaerts, Posterijhof, Gooreind.
 Corn. Neys, Heiken.
 F. Nickmans, V. d. Wervestr. 61, Antwerpen.
 Fr. Oerlemans, Dorp,
 E. J. Ossenblok, St Mattheusstraat, 11, Borgerhout.

Adr. Paelinckx, Oude Baan, 312.
 Frans Paelinckx, Achterbrug.
 Frans Paelinckx, Steenweg Nieuwmoer.
 Flor. Peeters, St-Annagesticht, Berchem.
 Frans Peeters, onderwijzer, Esschen.
 Jan Peeters, hovenier, Calmpthout.
 Jan Peeters, Processieweg, St. Lenaarts.
 K. Peeters, Dorp, 130.
 Maria Peeters, Bestuurster Naad- en Snij-school.
 E. H. Philippen, archivaris Commissie Openb. Onderstand, Antwerpen.
 P. Pieters, Kerkplaats, 307.
 Hendrik Pockelê, gemeentebediende.
 Louis Pockelê, trambediende.
 W. Poppelaars, Gooreind.
 E. H. Dr Floris Prims, archivaris, Antwerpen.
 A. Quirynen, Oud-Gooreind, 14.
 J. Roelen, Baan, 173.
 L. Schrijvers, provinciaal raadslid, Gooreind.
 E. Somers, Van Practlei, 34, Merxem.
 E. H. L. Soons, Onderpastoor, Santhoven.
 Alfons Staepels, Kruisweg.
 Dr. R. Sterckens, De Bosschaertstraat, 245, Antwerpen.
 Fr. Stevens, Gooreind.
 Em. Torreele, Archivaris, Hoogstraten.
 A. Ulens, onderwijzer, Esschen.
 A. Van Cuyck, Ten Eekhovellei, 10, Deurne.
 P. J. Van de Locht, Gasthuis, Gooreind.
 Frans Van den Bergh, Ginhoven.
 P. Van den Broeck, Hamme (O. Vl.).
 J. Van den Heuvel, Bredabaan, 73, Gooreind.
 Arn. Van de Put, Gooreind.
 Alf. Van der Jonckheyd, Dorp, 111.
 Corn. Van der Jonckheyd, Handelslei.
 Van der Smissen, Lange Loobroeckstraat, 220 Antwerpen.
 Cl. Vandoninck, onderwijzer, Meerhout-Gestel.
 A. H. van Dyck, Kerkpleinstraat, 3, Etterbeek.
 Dr. G. Van Dyck, geneesheer, Esschen.
 H. Van Dyck, brouwer, Loenhout.
 J. Van Tichelt, Bredabaan.
 L. Van Staay, A. Boelstraat, 128.
 Louis Van Geel, Dorp, 178.
 Fernand Van Gelder, Jean d'Ardennestraat, 50, Brussel.
 Em. Van Hoeydonck, Polderstraat, 194.
 K. Van Hoydonck, Beersgat.
 J. Van Loon, Akkerveken, 7.
 C. Van Looveren, Noordheuvel, 43.
 Jozef Van Looveren, Breikelen.
 Jozef Van Looveren, Baan, 95.
 Louis van Looveren, Breikelen.
 V. Van Nuten, landbouwingenieur, Esschen.
 Jozef Van Oevelen, Achterbroek.
 M. Verhoeven, Donckschesteenweg, Brasschaat.
 Theofiel Verellen, brouwer.
 Corn. Vermeiren, Kl. Biest.
 Jan Verstraelen-Cox, Dorp.
 Karel Vervoort, bediende.
 Em. Vrancken, Scheepswerfstr. 21, Hoboken.
 R. Wagner, Lieve Vrouwstraat, 48, Eekeren.
 Alf. Wouters, notaris, Merxplas.